

logické jeho stavy se strany druhé, jest zajisté velmi zajímavý. Toliko se nám zdá, že by třídění takové snadno vésti mohlo k šablonovitosti, a že by okolnosti zmíněné slušelo spíše při každém činu tr. uvažovati a podle nich určovati míru odpovědnosti.

V posledních oddílech spisu (str. 50. dd.) uvažuje se o právním důvodu trestu. Spisovatel prohlašuje se důrazně proti teoriím absolutním a shledává výhradně v nebezpečí a obraně důvod práva trestního. Měli jsme již příležitost ukázati, že tyto závěry spisovatelovy nevalně se hodí k důrazu, s jakým zastává se volnosti lidské. (Srv. nahoře str. 32. pozn. 4) Ale také jinak argumentace jeho není zabezpečena proti námitkám. K emfatickému jeho zvolání (str. 55.): »... Či nezdá se, že spravedlnost byla častěji šlapána než prováděna?«, k jeho poukazování na justiční křivdy (str. 56.) atd. odpovídáme otázkou: Byly snad takové politování hodné zjevy odůvodněny právem trestním a obsaženou v něm myšlenkou spravedlnosti? Nebyly to spíše, tu vědomé a úmyslné, tu nahodilé a nedostatečností prostředků lidského poznání zaviněné přehmaty a úchytky s cesty právem trestním naznačené? Či by snad spisovatel si troufal tvrditi, že takovéto zjevy by nebyly možny při teorii nebezpečí a obrany? My, kteří chceme, aby v právu trestním myšlenka spravedlivé odplaty došla provedení, můžeme alespoň právem takové případy stigmatizovati jako případy »justiční křivdy«. Zda by však důvod nebezpečí a účel obrany dával nám k tomu totéž právo, jest více než pochybno.

V »závěrech« (str. 63. dd.) spisovatel vytýká některé důslednosti, jež ze základních svých názorů vyvozuje, jako ku př. o potřebě určití pokaždé duševní stav pachatelův, motiv činu a způsob jeho provedení; o trestnosti pokusu s prostředkem nezpůsobilým; o určování míry trestu, zejména při recidivě a konečně o výkonu trestu, při němž přimlouvá se za zavedení deportace (pro zločince nenapravitelné a zločince obzvláště zlého charakteru) a nucené práce. Již vzhledem k hojným podnětům, jež spisek tento o nej-různějších otázkách práva trestního podává, lze studium jeho nejvšeleji doporučiti.

Storch.

Civilní řízení.

Grundriss des Civilprocessrechtes, von Dr. D. Ullmann, k. k. Hofrath, Prof. an der Univ. Prag. Leipzig, Duncker & Humblot, 1900.

Práce tato jest druhým oddílem druhého svazku soustavného zpracování rakouského práva soukromého i veřejného, jehož ve stručné podobě podjali se podporou četných jiných odborníků profesori Dr. A. Finger, Dr. D. Frankl a Dr. D. Ullmann.

Pojednav úvodem (str. 1 až 4.) o pojmu řízení soudního vůbec a o rozdílu řízení sporného a nesporného zvláště (I.), o vývoji rakouského práva procesního (II.), o jeho nyní platných pramenech (III.), o jeho právní povaze (IV.), o výkladu právních předpisů práva procesního (V.), o místních i časových mezích jeho (VI.) a, dotknuv se písemnictví platného práva procesního (VII.), rozdělil spisovatel další svůj rozbor na dvě knihy, z nichž prvá dotýká se procesních subjektů, jich zástupcův a pomocníkův, druhá pak věnována jest nauce o řízení sporném zvláště.

Prvé knihy titul první »O soudu« seznamuje čtenáře ve svém prvním oddílu »O soudech civilních a jich ústrojí« s pojmem soudů civilních vůbec, s rozdílem soudů řádných a mimořádných, výpočtem soudů těchto, druhy oněch i pořadem stolic soudních, s jednotlivými osobami soudními (soudce, odborný soudce laický, soudcovští úředníci pomocní, soudní kancelář a úředníci výkonní), se způsobem vykonávání soudní pravomoci a s ustanoveními o vyloučení i odmítání soudních osob; U. věnuje pak d r u h ý

oddíl »O příslušnosti civilních soudův« nauce o pojmu civilní věci sporné (občanská věc právní, obmezení ohledně panovníka a státních úředníků), o souvislosti věcí civilních s věcmi trestními i správními, o sporech o příslušnost soudců civilních s jinými úřady a, pojednav posléze o soudní pravomoci vůbec (uvažování příslušnosti, mimořádné určování příslušnosti, její trvání i meze, o soudci z příkazu a k dožádání činném, o poskytování právní pomoci a o zákonných obmezeních projednávání o příslušnosti), uvádí pak spisovatel, přidržuje se zákonného pořadí, předpisy o věcné příslušnosti (včetně předpisův o tom, jak určuje se cena sporného předmětu) a o místní příslušnosti ve věcech sporných.

Druhý titul první knihy pojednává pod společným nápisem »O stranách, jich zástupcích a pomocnících« o procesních subjektech a jich postavení vůbec (strany, zástupcové, vedlejší osoby ve sporu), o způsobilosti ku sporu, způsobilosti procesní a postulační, o zákonných zástupcích, zmocněných zástupcích, zástupcích z povolání (advokáti, finanční prokuratura a notáři), o vedlejší intervenci, opovědění rozepře a o pojmenování auktorů.

Druhá kniha »O řízení sporném« vykládá v titulu prvním o sporu vůbec tím způsobem, že oddíl první jedná o postupu sporu a základních zásadách občanského řízení sporného, oddíl druhý o procesních úkonech stran i soudce, jakož i o doručování, oddíl třetí o místě a čase procesních úkonův a o procesuálním zmeškání, čtvrtý oddíl »Ochrana proti zneužívání procesních práv« o jistotě procesní, nákladech procesních, právu chudiny, a návrhu na přisežné vyjevení majetku, pátý oddíl: »O řízení vůbec« pak kryje se celkem s titulem prvním až sedmým třetího oddílu první části c. ř. s. a zakončen jest naukou o přerušení a klidu řízení.

Druhý titul druhé knihy »Řízení před sborovými soudy první stolice«, nastíniv stručně průběh řízení vůbec, seskupuje ve svém oddílu prvním »Řízení až do rozsudku« příslušné zákonné předpisy pod troje záhlaví, z nichž I. »Průprava ústního přelíčení« obsahuje nauku o žalobě, žalobě určovací, objektivním a subjektivním hromadění žalob, náležitostech spisu žalobního, procesních podmínkách žaloby, vyřízení žaloby, založení procesního poměru a jeho účincích, prvním roku, písemné odpovědi na žalobu, zvláštních přípravných podáních ve smyslu § 258. c. ř. s. a o řízení přípravném, II. pak jedná o ústním přelíčení (§§ 257. až 265. c. ř. s.), kdežto III. záhlaví věnováno jest výkladu: »O důkazu a řízení průvodním« a rozděleno jest na část všeobecnou, v níž vytknuty jsou základní zásady práva důkazního, vysvětleny břímě průvodní, námitka průvodní a odvod, pojednáno o důkazu právních pravidel, zproštění břemene průvodního následkem soudního doznání, nepopření, notoriety a odsuzujícího nálezu trestního, o nepřímém dokazování (mimosoudní doznání) a o zákonných důmněnkách, a rozebrány jsou posléze zákonné předpisy o dokazování (§§ 275. až 291. c. ř. s.), a na část zvláštní, jednající pod písmenami A až F o jednotlivých prostředcích průvodních, totiž o důkazu listinami, svědky, znalci, místním ohledáním, výslechem stran, jež je zakončena naukou o zjištění důkazů.

V druhém oddílu: »Soudní vyřízení rozepře« vykládá spisovatel o zamítnutí žaloby v případech, uvedených v §§ 230., 239., 260. a 261. c. ř. s., o vyřízení sporné věci konsolidací, smírem, upuštěním od žaloby a rozsudkem, o jednotlivých druzích rozsudku, o obsahu rozsudku, jeho vynesení, prohlášení, doručení i písemném vyhotovení, o opravě rozsudku i skutkové povahy a o doplnění rozsudku.

Podrobiv v třetím titulu druhé knihy soustavnému rozboru předpisův o řízení před soudy okresními (§§ 431. až 460. c. ř. s.), věnuje spisovatel čtvrtý titul téže knihy řízení opravnému, včetně mimořádné opravné prostředky žalob pro zmatečnost a o obnovu řízení, a pátý, poslední titul řízením mimořádným, soudním řádem upraveným, a onomu ve věcech man-

želských, dále nauce o soudech živnostenských a řízení před těmito soudy, i zakončuje pojednáním o řízení upomínacím. —

Co do soustavy tudíž spisovatel jednak zachovává pořadí, zvolené jím v jeho díle o Josefsinském soudním řádu (*»Das österreichische Civilprocessrecht«*), jednak přidržuje se pořádku zákonného, od něhož ovšem v jednotlivostech z účelů didaktických vhodně se odchyluje. Ze zmíněného díla staršího nad to převzaty jsou všeobecné pojmy a výměry, hledíc k novému stavu zákonodárnému, buď nezměněné, buď novým těmto poměrům přizpůsobené.

Co do obsahu jest dílo shora dotčené výkladem jurisdikční normy i s uvozovacím její zákonem (vyjma předpisův o příslušnosti ve věcech nesporných) a civilního řádu soudního se zákonem uvozovacím, při čemž na místech příslušných dovoláváno jest se předpisů prováděcích, zejména zákona organizačního, jednacího řádu, min. nařízení z 1. června 1897 čís. 128. a 129. ř. z. o odborných soudcích laických, min. nařízení z 18. července 1897 čís. 170. ř. z. o osobách kancelářských, min. nařízení z 9. prosince 1897 čís. 283. ř. z. o řízení věcech manželských a zákona o soudech živnostenských; a po všimnuto si předpisů řádu exekučního, jakož i předpisů, novými zákonnými ustanoveními procesními v platnosti ponechaných.

V objemu svém pak (182 stránky) sleduje snahu po stručnosti, co možná největší, takže místy pouze zákonné předpisy beze vší poznámky se uvádějí (na př. při jednání o příslušnosti ve věcech horních), jindy (na př. v kapitole o časových mezích zákonů procesních) ani příslušná ustanovení zákonná podrobněji nejsou uvedena. Proto také otázek sporných jen zřídka jest se dotýkáno a, pokud se tak děje, naznačen pouze názor spisovatelův a nikoli též druhdy i dobře myslitelné a důvodné mínění opáčné. Tak na př. uvádí se, že zmešká-li jedna strana první rok a strana druhá neučiní návrhu na vynesení rozsudku pro zmeškání, zařídí se dle výsledku jednání, čeho třeba, z moci úřední — ač pochybno, nenastane-li pak klid řízení; — nebo: zašla-li překážka soudce, z příkazu důkaz provádějícího, ustanoví k tomu soudce jiného přednostu soudu — ač § 247 jest výjimečným předpisem oproti zásadě § 34. odst. II. j. n.; — nebo, že protokol též svědkem podepsán býti musí — § 343. c. ř. s. a contr. §§ 212. a 216. c. ř. s.; — že odvolateli pojeti lze právní vývody ve spis odvolací i tehda, zřekne-li se nejprve i jen sám ústního líčení odvolacího — spíše trvati sluší na požadavku předem již zabezpečeného souhlasu odpůrcova, ježto jinak bez překážky bylo by lze, zákon obcházeti; — že dohodnutí se stran o klidu řízení nemá vlivu na řízení odvolací — mlčky, nedostavením se, projevené zajisté (§ 491. c. ř. s.), výslovné, při roku prohlášené však ano (§ 491 c. ř. s. a contr. §§ 463. a 168. c. ř. s.) — a, že, byla-li v řízení směnečném žalobci uložena náhrada útrat, platí 14denní lhůta pariční — rovnost stran? — Posléze v podrobnostech jedné jen ještě věci budiž se dotčeno. Jednaje totiž o výkladu právních pravidel práva procesního a zmiňuje se při tom o zodpovědění některých pochybných otázek nových zákonů procesních, vydaném jednak ministerstvem spravedlnosti, jednak nejvyšším soudem, prohlašuje spisovatel o odpovědích ministerstvem spravedlnosti daných zcela správně, že jimi samostatnosti soudcovské nijak nemá se býti dotýkáno, kdežto o odpovědích, daných nejvyšším soudem, poznamenává, že jimi již předem zabrániti se mělo možnému kolísání praxe a, že tudíž mají ráz autoritativního prohlášení, ačkoliv přece dle známých platných zásad i tyto odpovědi mají zajisté jen tolik ceny a váhy, kolik jim pro vnitřní jejich hodnotu přísluší.

Pro svou stručnost, při tom však úplnost, přehlednost v uspořádání látky a jasnost výkladu jest dílo, shora poznačené, výbornou rukojetí pro toho, kdo vstupuje na práh studia práva procesního, aby, zjednaje si takto celkový obraz o věci, přikročil pak s úspěchem k zevrubnějšímu a prohloubenějšímu bádání v této předůležité disciplíně, a neméně i pro toho, komu právě jen na tomto celkovém obraze o věci záleží.

Dr. Vážný.